

Handläggare: Eva Svedman
Telefon: 508 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
Sammanträde 2009-05-14

Förändring i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning – remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och att översända detsamma till kommunstyrelsen.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson Österberg
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag om förändring i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. De föreslagna förändringarna rör främst beräkning av inkomst vid underskott av kapital, nivån på minimibelopp, minimibelopp vid särskilt boende med heldygnsvård, höjd maxavgift och förändrade avgiftsgrupper.

Förvaltningen har i huvudsak inget att invända mot förslaget, men vill ändå framhålla att det, trots att de föreslagna förändringarna redovisas på mycket detaljerad nivå, är svårt att se de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, och även praktisk, i arbetet med att fastställa den avgift den enskilde ska betala för beviljade insatser.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag från socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden om förändring i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Förslaget har utarbetats inom socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 maj.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen och har behandlats i det lokala handikapprådet 2009 04 29 samt i förvaltningsgrupp 2009 05 05. Ärendet har också sänts till berörda inom landstinget 2009 05 05 för kännedom.

Sammanfattning av förslaget

Stadens nuvarande avgiftssystem infördes i samband med att nya regler om avgifter under år 2002 resp. 2003 infördes i socialtjänstlagen (SoL). Enligt de nya reglerna finns ett lagstadgat högkostnadsskydd vid uttag av avgifter för insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. I lagen anges också ett högsta belopp (maxavgift), som kommunerna får ta ut för insatser i form av hemtjänst, dagverksamhet, kommunal hälso- och sjukvård samt för bostäder som inte omfattas av hyreslagens bestämmelser.

I lagen anges också ett förbehållsbelopp som ska ingå i beräkningen av vilken avgift den enskilde har möjlighet att betala. Förbehållsbeloppet består av ett minimibelopp och faktisk boendekostnad. Om den enskilde har en varaktig merkostnad, t.ex. på grund av att färdiglagad mat levereras via hemtjänsten, ska förbehållsbeloppet höjas. I lagen anges även hur den enskildes avgiftsgrundande inkomst skall beräknas. Den 1 januari 2009 infördes en ändring i SoL som innebär en höjning av det lagstadgade minimibeloppet.

Socialstyrelsen har vid flera tillfällen följt upp kommunernas tillämpning av socialtjänstlagens bestämmelser om avgifter och återkommit med förtydliganden om hur reglerna ska tillämpas. Frågan om tillämpning av lagreglerna har också varit föremål för domstolsprövning.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har efter en ingående granskning funnit att avgiftssystemet vad gäller stöd och service till personer under 65 år med funktionsnedsättning behöver förändras med hänsyn till nu gällande lagstiftning och de förtydliganden som gjorts. Även andra behov av förändringar, i syfte att göra avgifterna

tydliga för den enskilde, har uppmärksammats. Det finns också behov av ändringar i Paraplysystemet, stadens verksamhetssystem. En motsvarande översyn av avgiftssystemet har genomförts inom äldreförvaltningen.

Utgångspunkterna för de föreslagna förändringarna har varit:

- Avgiftssystemet behöver anpassas till gällande lagstiftning.
- Avgiftssystemet ska beakta likställighetsprincipen mellan stadens medborgare och lagstiftningens intention om likställighet mellan landets kommuner.
- Högre levnadskostnader för personer under 65 år med funktionsnedsättning jämfört med äldre ska som huvudregel beaktas när förbehållsbelopp och minimibelopp fastställs, inte genom lägre avgifter.
- Det behöver tydliggöras att avgift enligt SoL alltid ska fastställas efter en individuell bedömning där hänsyn tas till merkostnader som den enskilde kan ha och som kan påverka avgiften.
- Detta görs genom individuellt tillägg till minimibeloppet, eller genom att individuellt avdrag om sådana poster som minimibeloppet ska täcka tillhandahålls genom stadens insatser till den enskilde.
- I de fall beslut om avgift rör personer med funktionsnedsättning, som har försörjningsplikt gentemot minderåriga barn, ska barnperspektivet beaktas.
- Det ska vara enkelt för den enskilde att förstå på vilka grunder den egna avgiften har bestämts och att kunna kontrollera att avgiften stämmer.

I ärendet redovisas de föreslagna ändringarna i avgiftssystemet på en mycket detaljerad nivå. Nedan följer endast en mycket kort sammanfattning av de föreslagna ändringarna.

Minimibelopp och förbehållsbelopp

Vid beräkning av den enskildes avgift föreslås att hänsyn inte tas till eventuellt underskott av kapital. Vidare föreslås att skattepliktig del av vårdbidrag ska behandlas på samma sätt som inkomst av förvärvsarbete och därmed ingå i avgiftsunderlaget. (Vårdbidrag betalas ut av försäkringskassan som ersättning för merutgifter till följd av ett barns funktionshinder eller som kompensation för inkomstbortfall om omvårdnaden om barnet gör att en förälder måste avstå från förvärvsarbete).

Personer under 65 år med funktionsnedsättningar föreslås förbehålla ett minimibelopp som är högre än minimibeloppet för andra personer över 65 år, vilket är i linje med lagstiftningens intentioner och motiveras med att yngre personer ofta har högre levnadskostnader än äldre. Vad gäller personer 60 år och yngre föreslås att dessa ska förbehållas ett högre belopp för livsmedelskostnader än äldre med utgångspunkt från Konsumentverkets beräkningar av livsmedelskostnad för olika åldersgrupper.

Vidare föreslås att minimibeloppet för personer under 65 år med funktionsnedsättning, som stadigvarande bor i servicehus eller i ett boende med heldygnsomsorg enligt SoL, ska fastställas till samma belopp som för personer i ordinärt boende.

Högekostnadsskydd

I SoL finns ett högekostnadsskydd i form av en högsta avgift för insatser i form av hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Avgiften per månad får uppgå till högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet, vilket för år 2009 är 1 712 kronor. Inom Stockholms stad tillämpas det lagstadgade maxbeloppet för äldre medan maxavgiften för personer med funktionsnedsättning under 65 år är en tolfedel av 0,201 gånger prisbasbeloppet, vilket för innevarande år motsvarar 717 kronor.

Andra kommuner som socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen kontaktat, bl.a. Göteborg och Malmö samt kranskommunerna Huddinge, Järfälla, Solna och Sollentuna, tillämpar det lagstadgade maxbeloppet även för personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att avgifterna som huvudregel bör vara desamma för äldre och för personer med funktionsnedsättning under 65 år och att högre levnadskostnader för yngre jämfört med äldre i stället beaktas vid fastställandet av förbehållsbelopp och minimibelopp.

Avgiftsgrupper

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att nuvarande s.k. avgiftsgrupper för personer under 65 år behöver omarbetas. Det huvudsakliga motivet för detta är att åstadkomma en likställighet mellan olika medborgare i staden vad gäller avgifter. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att avgiftsgrupperna bör bestämmas utifrån beviljade timmar per månad. På så sätt blir avgifterna tydliga för biståndshandläggare, utförare och för den enskilde. Om den enskilde beviljas ett visst antal timmar kan den utförda tiden jämföras med den beviljade. Om differensen bli så stor en månad att en annan avgiftsgrupp blir aktuell, kan en lägre avgift debiteras.

Konsekvenser av förändrade minimibelopp och avgiftsgrupper

Möjligheten att via stadens uppföljningssystem få en heltäckande bild av hur de föreslagna förändringarna påverkar de berördas ekonomi är begränsade. Utifrån tillgängligt underlag har socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen bedömt att majoriteten av de närmare 2 000 personer som beviljats avgiftsbelagda insatser enligt SoL inte kommer att drabbas negativt av de föreslagna förändringarna. En stor andel kommer att gynnas genom den individuella bedömning som ska läggas till grund för den enskildes minimibelopp med möjlighet till individuella påslag för merkostnader.

I hela staden bedöms högst 53 personer med hemtjänst i eget boende och 27 personer i särskilt boende med heldygnssorg få betala maxavgift till följd av det föreslagna avgiftssystemet. Dessa sammanlagt 80 personer utgör 5 % av alla personer med avgiftsbelagda insatser enligt SoL, exklusive socialpsykiatri. Dessa personer bör ha rätt till handikappersättning från försäkringskassan för den merkostnad avgiftshöjningen kommer att innebära.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår att förändringar i avgiftssystemet införs fr.o.m. den 1 januari 2010 i enlighet med socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag och att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige reserverar medel för utveckling av Paraplysystemet. Vidare föreslås att kommunfullmäktige ger socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden fortsatt uppdrag att årligen utarbeta tillämpningsanvisningar för avgifter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen har i huvudsak inget att invända mot förslaget, men vill ändå framhålla att det, trots att de föreslagna förändringarna redovisas på mycket detaljerad nivå, är svårt att se de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, och även praktisk, i arbetet med att fastställa den avgift den enskilde ska betala för beviljade insatser. Då fler individuella faktorer ska vägas in i bedömningen ser förvaltningen en risk att handläggningen av dessa ärenden blir mer komplicerad och tidskrävande, vilket i sin tur innebär att administrationen ökar. Förslaget förutsätter att paraplysystemet utvecklas för att bli så lättarbetat och tydligt som möjligt.

Eftersom det i nuläget inte är möjligt att få en exakt bild av vilka konsekvenser de föreslagna förändringarna kommer att få för de personer som omfattas av de nya avgiftsreglerna är det angeläget att så snart som möjligt analysera effekterna av systemet. Även om förhållandevis få personer bedöms få betala maxavgift kan detta få stor betydelse för den enskildes ekonomi.

Förvaltningen vill poängtera vikten av likställighet. Det är viktigt att de tillämpningsanvisningar socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår utarbeta är så tydliga att den avgift den enskilde ska betala är densamma oavsett var i staden han eller hon bor. Det är viktigt att avgiftsreglerna är så tydliga att den enskilde förstår hur avgiften beräknas och att utfallet av den individuella prövningen inte blir beroende av individens eller dennes juridiske ställföreträdarens förmåga att formulera sig.

Bilaga

Remisshandlingar